

## ఆర్థికాభివృద్ధి

ఆర్థికాభివృద్ధి అనేది ఒక సంక్లిష్ట ప్రక్రియ. సహజ వనరులు, ఆర్థిక-ఆర్థికేతర అంశాల వల్ల ఇది ప్రభావితమవుతుంది. సహజ వనరులను ఆర్థికాభివృద్ధిని నిర్ణయించేవిగా చెప్పొచ్చు. ఆర్థిక కారకాల్లో.. ముఖ్యంగా మూలధన సదుపాయం, దాని రేటు, ఉపాంత ఉత్పత్తి, నిష్పత్తి తదితర అంశాలు ఏ దేశాభివృద్ధినైనా నిర్ణయిస్తాయి. వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల మిగులు, అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో మిగులు కూడా అత్యంత ప్రభావితం చేసే అంశాలు. ఆర్థికేతర అంశాల్లో ముఖ్యంగా మానవ వనరుల నాణ్యత, రాజకీయ స్వేచ్ఛ, సాంఘిక వ్యవస్థ, సాంకేతిక నిర్మాణం, సార్వత్రిక విద్య, ఉన్నత విద్య, పరిశోధన అభివృద్ధిపై ప్రభుత్వ వ్యయాలు, అవినీతి రహిత పాలన లాంటివి దేశ ఆర్థికాభివృద్ధి దిశ-దశను నిర్ణయిస్తాయి. మొత్తంగా ఇవన్నీ మానవాభివృద్ధిని నిర్ణయిస్తాయి.

### ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఆర్థిక అంశాలు

ఒక దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఆర్థిక అంశాల పాత్ర అత్యంత కీలకం. ఒక దేశ ఆర్థికాభివృద్ధి నిర్దిష్ట సమయంలో జరుగుతుందా లేదా అనేది మూలధన సంచయనం రేటు, మూలధన నిల్వలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఆర్థికాభివృద్ధిని నిర్ణయించే అంశాలు

#### 1. మూలధన సంచయనం

ఒక దేశ ప్రగతిశీల నిర్మాణంలో మూలధనం క్రియాశీల పాత్ర పోషిస్తుంది. ఆర్థికాభివృద్ధి సాధనలో వృద్ధిరేటు పెరుగుదలకు పెట్టుబడి ప్రధానమైంది. ఇది అభివృద్ధి దిశను నిర్ణయిస్తుంది. ఆదాయాన్ని ఎక్కువస్థాయిలో పొదుపు చేస్తే పెట్టుబడులు పెరిగి అభివృద్ధి జరుగుతుంది.



## 2. వ్యవసాయోత్పత్తుల మిగులు

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి ప్రధానంగా వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరుగుదల ఉండటమే కాకుండా, ఉత్పాదకతలో పెరుగుదల ఉండటం అవసరం. ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రజల అవసరాలు తీరాక మిగులు ఎంత ఉందో తెలిపేదే 'విక్రయం కాగల మిగులు'. ఇది ఎక్కువగా ఉంటే ఆదాయాలు పెరిగి ఆర్థికాభివృద్ధి జరుగుతుంది.

## 3. విదేశీ వ్యాపారస్థితి

ఆర్థికాభివృద్ధిని నిర్ణయించే అంశాల్లో ఒక దేశం ఏ విధమైన ఉత్పత్తులు చేస్తుందనేది కీలకం. ఇది అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో మిగులును నిర్ణయిస్తుంది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ప్రాథమిక రంగానికి సంబంధించిన ఉత్పత్తులు ఎగుమతి చేసి పారిశ్రామిక, యంత్ర వస్తువులను దిగుమతి చేసుకుంటాయి. ఈ దేశాల్లో అధిక విలువున్న వస్తువుల దిగుమతుల వల్ల విదేశీ నిల్వలు తగ్గుతున్నాయి.

## 4. ఆర్థిక వ్యవస్థ తీరు

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశం తన అభివృద్ధికి ఏ రకమైన నమూనాను అనుసరిస్తుందో దాన్నిబట్టి ఆర్థికాభివృద్ధిలో మార్పులుంటాయి. ముఖ్యంగా దేశం పెట్టుబడిదారులకు ప్రాధాన్యం ఇస్తుందా, ప్రభుత్వ రంగం ద్వారా అభివృద్ధికి ప్రాధాన్యం ఇస్తుందా అనేది కీలకమైన అంశం. ఇటీవల అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలన్నీ తమ దేశాభివృద్ధికి మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థను అనుసరిస్తున్నాయి. ఈ వ్యవస్థలో ప్రభుత్వ పైవేటు రంగాల కలయిక ద్వారా అభివృద్ధి జరుగుతుంది.



ఆర్థికాభివృద్ధికి కారకాలు	
1) సహజ వనరులు	★ సాధారణ విద్య
2) ఆర్థిక కారకాలు	★ సాంకేతిక విజ్ఞాన స్థితి
★ మూలధన సంచయనం	★ రాజకీయ స్వేచ్ఛ
★ వ్యవసాయ మిగులు	★ సాంఘిక వ్యవస్థ నిర్మాణం
★ విదేశీ వాణిజ్య స్థితి	★ అవినీతి
★ ఆర్థికవ్యవస్థ రకం	★ అభివృద్ధి చెందాలనే కోరిక
3) ఆర్థికేతర కారకాలు	★ పరిశోధన-అభివృద్ధిపై వ్యయం
★ మానవ వనరులు	

## ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఆర్థికేతర అంశాల పాత్ర

చరిత్రలో ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఆర్థిక అంశాలకున్న ప్రాధాన్యమే ఆర్థికేతర అంశాలకూ ఉంది. వీటిలో ముఖ్యమైనవి.

### 1. మానవ వనరులు

ఆర్థికాభివృద్ధిలో మానవ వనరులు అతి ముఖ్యమైనవి. దేశంలో అక్షరాస్యత కలిగిన, ఆరోగ్యవంతమైన, నైపుణ్యమున్న జనాభాను మానవ వనరులుగా భావిస్తారు. ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు వీరు అధిక స్థాయిలో దోహదం చేస్తారు. తద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధి, ఉత్పాదక స్థితి పెరుగుతుంది.

### 2. సాంకేతిక విజ్ఞాన స్థితి

ఒక దేశం ఉత్పత్తి పెరుగుదల, నాణ్యత, పరిమాణం లాంటి అంశాలు సాంకేతిక పరిజ్ఞానంపై ఆధారపడి ఉంటాయి. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం తక్కువ సమయంలో ఎక్కువ నాణ్యమైన వస్తువులను అధిక పరిమాణంలో ఉత్పత్తి చేయడానికి సహకరిస్తుంది. కాబట్టి ఆర్థికాభివృద్ధి నిర్ణయంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ప్రముఖపాత్రను పోషిస్తుంది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ప్రభుత్వాలు చేస్తున్న పరిశోధన అభివృద్ధి, శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాలపై వ్యయం తదితర అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

### 3. రాజకీయ స్వేచ్ఛ

ఒక దేశ ఆర్థిక స్థితి, వ్యవసాయ-పారిశ్రామిక రంగాల అభివృద్ధి గతంలో ఆ దేశం వలస పాలనలో ఉందా? లేదా అనే అంశాల ఆధారంగా నిర్ణయించవచ్చు. పాలన స్వేచ్ఛ లేకపోతే అర్థికాభివృద్ధి తక్కువగా ఉంటుంది. ఉదా: అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలైన భారత్, పాకిస్తాన్, బంగ్లాదేశ్, శ్రీలంక, కెన్యా, మలేసియా మొదలైనవి. ఈ దేశాలన్నీ గతంలో బ్రిటిష్ పాలనలో ఉండటంతో దోపిడీకి గురై అభివృద్ధిలో వెనుకబడి ఉన్నాయి. స్వయం పాలన స్వేచ్ఛ వనరుల సద్వినియోగం, ఉత్పత్తుల అభిలషణీయ వినియోగం ద్వారా స్వయం సమృద్ధి సాధించవచ్చు.

### 4. సాంఘిక వ్యవస్థ నిర్మాణం

దేశంలో ఉన్న సాంఘిక వ్యవస్థలో ప్రధాన అంశాలైన కులం, మతం, ప్రాంతం, మూఢ నమ్మకాలు, గ్రామీణ-పట్టణ సమాజం, స్త్రీ సాధికారకత, అక్షరాస్యత, మహిళల అక్షరాస్యత లాంటి అంశాల ఆధారంగా అర్థికాభివృద్ధి జరుగుతుంది.

ఒక దేశ సామాజిక నిర్మాణంలో.. ఈ అన్ని అంశాల్లో అనుకూలత, ప్రజా భాగస్వామ్యం ఎక్కువగా ఉండటం, అభివృద్ధి చెందాలనే భావన దేశంలో అర్థికాభివృద్ధిని నిర్ణయిస్తాయి. ఇవన్నీ ఆ దేశ ఆర్థికవ్యవస్థ పునాదులను పటిష్ఠం చేస్తాయి.

### 5. అభివృద్ధి చెందాలనే కోరిక (డిజైర్ టు డెవలప్)

అర్థికాభివృద్ధి అనేది ఒక యాంత్రిక పరమైన ప్రక్రియ కాదు. ఇది ప్రజల ఆలోచన, మానసిక అనుకూల అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ప్రజలకు అభివృద్ధి చెందాలనే భావన, కోరిక ఎక్కువగా ఉంటే ఆ దేశ అభివృద్ధి త్వరగా జరుగుతుంది.

### 6. అవినీతి

అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల అర్థికాభివృద్ధిని నిరోధించే ప్రధాన అంశం అవినీతి.

ప్రభుత్వంలోని అంగాల్లో ముఖ్యంగా ఉద్యోగస్వామ్యంలోని అవినీతి స్థాయికి అర్థికాభివృద్ధికి ప్రత్యక్ష సంబంధం ఉంటుంది. ప్రభుత్వ పాలనలో పారదర్శకత, జవాబుదారీతనం, వ్యాపార



వాణిజ్య సమూహాల్లో, అధికార గణంలో నీతీనిజాయతీ ఉండటం వల్ల ఆర్థికాభివృద్ధి పెరిగి దేశాభివృద్ధి జరుగుతుంది. ఆశ్రిత పక్షపాతం, బంధుప్రీతి (క్రోనీ క్యాపిటలిజం) లాంటి అంశాలు.. పాలనలో అవినీతి ప్రభుత్వ విధానాలు కొన్ని వర్గాలకు అనుకూల నిర్ణయాలు తీసుకునేలా ఉండి ఆర్థిక శక్తి కేంద్రీకరణకు, ఆదాయ అసమానతల పెరుగుదలకు కారణమవుతున్నాయి.

## 7. పరిశోధన, అభివృద్ధిపై వ్యయం

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి, ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు ప్రభుత్వం మొత్తం వ్యయంలో పరిశోధన రంగంపై ఎంత కేటాయిస్తుందనే అంశంపై ఆర్థికాభివృద్ధి ఆధారపడి ఉంటుంది. వీటిపై ఎక్కువ వ్యయం చేస్తే సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వృద్ధి చెంది ఉత్పత్తిలో భారీ పెరుగుదల నమోదవుతుంది. అభివృద్ధి చెందిన దేశాల్లో సుమారు జీడిపీలో 5 శాతం ఈ రంగంపై వ్యయం చేస్తుండగా, వెనుకబడిన దేశాలు 1 శాతం లోపే వ్యయం చేస్తున్నాయి.



“ ఆర్థికవృద్ధి (Economic Growth) నిర్దిష్ట సమయంలో ఒక దేశ వాస్తవ తలసరి వస్తు సేవల ఉత్పత్తిలో పెరుగుదలను తెలుపుతుంది”

“ఆర్థికాభివృద్ధి (Economic Development) ఒక దేశ సామాజిక, ఆర్థిక స్వరూపంలో ప్రగతిశీల మార్పులను తెలియజేస్తుంది. నిరుద్యోగం, పేదరికం, ఆదాయ అసమానతలు వంటి అంశాల్లో భారీ తగ్గుదలకు దోహదం చేస్తుంది”

“ఆర్థిక అల్పాభివృద్ధి (Economic Under Development) చెందిన దేశ ప్రధాన లక్షణం - తక్కువ తలసరి ఆదాయం ఉండటం..

“అల్పాభివృద్ధి - వినియోగించని, అధికంగా వినియోగించే మానవ వనరులు, వెలికితీయని సహజ వనరులు కలగలిసిన దేశం”

- భారత ప్రణాళిక సంఘం

“బ్రట్లాండ్ కమిషన్(1987) సూత్రీకరణ ప్రకారం భవిష్యత్తు తరాల సంక్షేమానికి ఇబ్బంది లేకుండా ప్రస్తుత తరం అవసరాలు తీర్చుకోవడమే సుస్థిర అభివృద్ధి (Sustainable Development) ”

## ఆర్థికాభివృద్ధి-ప్రజాసంక్షేమం

ఆర్థికాభివృద్ధి ప్రధానంగా దేశంలో ఆర్థికవృద్ధి (ఉత్పత్తి పెరుగుదల)తో పాటు దేశంలో వచ్చిన వ్యవస్థాపూర్వక, సాంఘిక, ప్రగతిశీల, సాంకేతిక మార్పుల గురించి తెలుపుతుంది. అంటే దేశంలో సమూల మార్పులను ఇది వివరిస్తుంది. తద్వారా ప్రజాసంక్షేమం సాధ్యపడుతుంది.

కొన్ని అంశాల్లో పెరుగుదల దేశ సంక్షేమాన్ని పెంచడానికి బదులు తగ్గిస్తుంది. దేశంలో ఉత్పత్తులు ఏ రంగానికి చెందినవి? ప్రణాళికల అమలు ఎలా జరుగుతుంది? అనే అంశాలపై కూడా ప్రజాసంక్షేమం ఆధారపడి ఉంటుంది.





## ఆర్థికాభివృద్ధి ప్రధాన లక్షణాలు

- ★ ఆర్థికాభివృద్ధి ఒక చలన ప్రక్రియ
- ★ ఇది నిరంతరం మారే అంశం
- ★ ఆర్థికవృద్ధి వ్యవస్థాపూర్వక, సాంకేతిక, గుణాత్మక, ప్రగతిశీల మార్పులు తెలుపుతుంది.
- ★ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు వర్తిస్తుంది.
- ★ వాస్తవిక తలసరి ఆదాయంతో దీన్ని కొలుస్తారు.
- ★ దీర్ఘకాలానికి సంబంధించిన అంశం
- ★ సంపద, సమాన పంపిణీని తెలియజేస్తుంది
- ★ జీవన ప్రమాణస్థాయిని పెంచుతుంది

## ఇతర లక్షణాలు / అంశాలు

- ★ ఆర్థికాభివృద్ధి అనేక అంశాల సమ్మిళితం, బహుముఖం
- ★ ఇది విస్తృతమైన భావన
- ★ సంఖ్యాపరంగా లెక్కించడం సాధ్యపడదు
- ★ ఆర్థికవ్యవస్థ గుణాత్మక మార్పులను తెలుపుతుంది
- ★ సంస్థాగత, వ్యవస్థాపరమైన మార్పును వివరిస్తుంది
- ★ సంస్థాగత మార్పులను మాత్రమే పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది
- ★ ఆదాయ సంపద పంపిణీని వివరిస్తుంది
- ★ ఆర్థికాభివృద్ధి సాధనకు ప్రభుత్వ జోక్యం అవసరం

## ఆర్థికాభివృద్ధి-ప్రజాసంక్షేమం

### ప్రజాసంక్షేమాన్ని పెంచేవి

- ➔ సుస్థిరాభివృద్ధి
- ➔ అసమానతల తగ్గింపు చర్యలు
- ➔ దేశీయ ఎగుమతుల వస్తు రకాలు
- ➔ వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాల అభివృద్ధి
- ➔ వికేంద్రీకృత ప్రణాళికల అమలు
- ➔ పారదర్శక పాలన, జవాబుదారీతనం
- ➔ పాలనలో ప్రజాభాగస్వామ్యం
- ➔ పాలనలో సాంకేతిక వినియోగం స్థాయి
- ➔ అక్షరాస్యత, వైద్య రంగాల పురోగతి
- ➔ స్వయం సమృద్ధి, స్వావలంబనకు తీసుకునే చర్యలు

### ప్రతికూల అంశాలు

- ➔ జనాభా వృద్ధిరేటులో పెరుగుదల
- ➔ జాతీయ, తలసరి ఆదాయ వృద్ధిరేటు తగ్గుదల
- ➔ పేదరికం, నిరుద్యోగం పెరుగుదల
- ➔ ప్రాంతీయ, ఆదాయ అసమానతల వృద్ధి
- ➔ మూలధన, సాంకేతిక, వినియోగవస్తు దిగుమతుల పెరుగుదల
- ➔ ప్రభుత్వ విధానాల అమలులో వైఫల్యం
- ➔ ఉపయోగించని మానవ, సహజ వనరులు
- ➔ ఎగుమతుల వృద్ధిలో తగ్గుదల
- ➔ అవినీతి, సాంఘిక వ్యవస్థాపరమైన వెనుకబాటు
- ➔ ఆశ్రిత పెట్టుబడిదారీ విధానం (క్రోనీ కాప్టలిజం)